

Geachte Provinciale Staten, Gemeenteraden en commissieleden,

Afgelopen jaar is er gewerkt aan de tweede fase van de Gebiedsvisie Veerse Meer. De uitkomst van het overleg tussen maatschappelijk partners en burgerparticipatie heeft u inmiddels toegezonden gekregen. Namens AJK de Bevelanden (Agrarisch Jongeren Kontakt) heb ik deel mogen nemen aan dit traject en mag ik hun standpunt verwoorden. De Gebiedsvisie is de basis voor toekomstige projecten, onderzoeken en voornamelijk beleid voor de periode tot 2030 gesteund door de maatschappelijk partners. In de Gebiedsvisie zou dus een goede balans moeten zitten tussen de verschillende sectoren en belangen om voor allen een goede toekomst te realiseren.

Verloop proces

De Gebiedsvisie heeft voornamelijk als doel om wildgroei van recreatieondernemingen te remmen om zo een aantrekkelijke omgeving te behouden en daarnaast verbeteren om te recreëren, wonen en werken. Vooral de laatste twee lijkt weinig in het oog gehouden te zijn. In het eindproject lijkt geen sprake te zijn van een goede balans. Dat de uitkomst er zo uitziet is op zich niet zo verwonderlijk. Het kernteam is opgebouwd uit de gemeentes aangevuld met een aantal maatschappelijk partners; TOZ, Gebruikersraad en ZMF afgewisseld met Staatsbosbeheer. Vanuit de agrarische sector was er geen vertegenwoordiging in het kernteam, dat verantwoordelijk was voor voorbereiding, verslaglegging en opstellen van de Gebiedsvisie. Toeristisch Ondernemend Zeeland is de koepelorganisatie voor Koninklijke Horeca Nederland, Hiswa-Recron, Vekabo, en stichting Dagattracties Zeeland. De Gebruikersraad Veerse Meer is een organisatie waarin de watersportverenigingen, jachthavens en Recron verenigd zijn. De Zeeuwse MilieuFederatie heeft Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten Stichting Duinbehoud en het Zeeuwse Landschap als lidorganisaties. Hieruit valt te concluderen dat vrijwel alle maatschappelijk partners indirect in het kernteam aanwezig zijn, hun smaak is in ieder geval aanwezig in het kernteam, behalve die uit de agrarische sector. Dit heeft geleid tot een eenzijdige richting van de conclusie. We missen de input vanuit de landbouw. Verschillende keren is er op gewezen dat de ingediende punten niet zijn opgeschreven. Als er dan een uitkomst komt op selectie van de input hoeven we u niet te vertellen hoe democratisch dit proces is.

Mijn ervaring van het gehele proces was dat ik bezig was met schadebeperking voor de agrarische sector i.p.v. mee te mogen praten over de toekomstvisie voor het gebied met pluspunten voor alle gebruikers.

Voor de gebiedsvisie is onder andere een “landschapsanalyse” opgesteld. Hiervoor was het consultatiebureau “Wing” verantwoordelijk. Deze landschapsanalyse zal bepalen wat waar en hoe landschappelijk ingepast dient te worden. Deze analyse is pas op het laatste toegevoegd en werd door dhr. Van der Velde afgedaan als bijlage ter informatie. In deze analyse was een opmerkelijke kijk op het ontstaan en huidige inrichting van het Veere Meer gebied opgenomen. De huidige aanwezige buitendijkse agrarische gronden werden totaal genegeerd en bestempeld als “schorren en kreken”. Ook werd beweerd dat het originele plan van Nico de Jonge niet is uitgevoerd op deze gronden en agrarisch zijn gebleven. Echter de huidige agrarische gronden zijn wel degelijk planmatig in gevoerd en ontwikkeld door de huidige gebruikers of hun opvolgers. Zij zijn gevraagd door de overheden, eind jaren 60 en begin jaren 70, om deze ontwikkeling tot stand te laten komen. In de landschapsanalyse is dit uiteindelijk aangepast, maar in de Gebiedsvisie wordt het buitendijkse agrarische gebruik niet erkend.

Rond de jaarwisseling zijn er aan de groene tafel (deelgebieden “open agrarisch gebied” en “natuuroevers en -eilanden” memo’s opgesteld met kansen en knelpunten, de natuurorganisaties hebben dit gedaan voor de typologie “natuuroevers en -eilanden” en de agrarische partijen voor

“open agrarisch gebied”. Aan de hand van deze memo’s heeft het kernteam deze typologieën opgesteld. Echter was er in de eerste versies van het “open agrarisch gebied” weinig tot niets terug te vinden vanuit de memo’s van de agrarische partijen, maar de punten uit de memo van de natuurorganisaties waren wel terug te vinden. Daarbij was in het “open agrarisch gebied” veel input te vinden die niet in de memo’s van de agrarische vertegenwoordigers te vinden was. Zo stond er als perspectief beschreven; “zilte teelt is gemeengoed” en “De landbouw wordt ... op een natuur-inclusieve wijze bedreven”. Verder werd er gesproken over een streven naar “volhoudbare landbouw”. Uiteraard is “volhoudbaar” nooit een gezond doel, toekomstgericht en toekomstbestendig zal ten alle tijden de inzet moeten zijn. Dit is toen aangepast, maar is uiteindelijk wel weer teruggekeerd in de “gezamenlijke ambitie” (pagina 5) van de Gebiedsvisie. De omschreven perspectieven leken ook niet op de praktijk gebaseerd en al helemaal geen rekening te houden met de keuzevrijheid van bedrijfsvoering van de agrarisch ondernemers.

De memo van de natuurorganisatie bevatte een aantal fouten. Zo werd er o.a. gesteld; “bij lager peil in winter kleinere zoetwaterbellen”, dit was er blijkbaar per ongeluk verkeerd om erin gezet. “er is nergens water waar je niet kunt komen”, de Middelplaten bevat tientallen hectares water dat afgesloten is (dit is nog steeds terug te vinden in de visie, zie figuur5). “meer natuurlijk peilregime. Winterpeil is gebaseerd op landbouw”, dit peil is in 2008 aangepast ten behoeve van recreatie en natuur. Toen ik aangaf dat er meerdere fouten in de inbreng van de natuurorganisaties zaten, werd ik direct erop gewezen dat dit door zeven experts opgesteld was. Na verdere uitleg werden de fouten bevestigd, maar de discussie over de laatste twee punten werd in eerste instantie niet in het verslag van dat groene tafel overleg vermeld. Bij het correctieverzoek van het verslag heb ik mijn zorgen geuit of input van mij en de vertegenwoordiger van het consortium van grondgebruikers wel bij het kernteam terecht kwam (12 maart). Aan deze tafel kregen mijn collega agrarisch vertegenwoordiger (grondgebruikers) en ik het gevoel ongewenst te zijn en als stoorzenders beschouwd te worden. Het gevoel van ongewenst zijn werd bevestigd toen wij uitgenodigd werden voor het gesprek over “samenwerkingsintentie, participatie en onderlinge verhoudingen” met dhr. Van der Velde, mevr. Monteyne en wethouders dhr. van der Maas en dhr. Simons. In het verslag van dit gesprek op 6 mei stond de bij ons vooraf niet bekende aanleiding vermeld; “Voortdurende stroom aan berichten vanuit AJK en grondeigenaren (als enige partij in het gebiedsproces) dat men zich niet gehoord en benadeeld voelt in het proces rondom de gebiedsvisie Veerse meer enerzijds en anderzijds betrokken overheden en andere deelnemers partijen die (zich) niet (in) dit beeld herkennen. Overleg om te kijken hoe dit ongenoegen uit de wereld kan worden geholpen.”

Hierop hebben wij gereageerd met “De voortdurende stroom aan berichten kunnen wij niet plaatsen. Wij reageren secuur en uitgebreid beargumenteerd op de momenten dat er input of feedback verwacht wordt in het proces. Daarnaast stellen wij vragen en plaatsen opmerkingen als het proces volgens ons beter en eerlijker kan. Dit zouden de overheden ook als een wil tot een beter proces op kunnen vatten, helaas wordt dit door hen negatief ontvangen. Daarbij zijn er in het proces andere deelnemende partijen die via de media hun ongenoegen uiten.”

In de aangepaste versie stond de aanleiding als volgt geformuleerd; “aanleiding voor de overheden is de voortdurend negatieve insteek van feedback vanuit AJK en grondeigenaren (o.m. via advocaat) over zowel inhoud als proces, als enige partij in het gebiedsproces; en betrokken overheden en andere deelnemers partijen die (zich) niet (in) dit beeld herkennen.”

Voor- en nadelen voor de agrarische sector

Ik zelf heb het opstellen van de visie ervaren als de ongewenste buurman zijn op het buurtfeestje. De burens kiezen de cateraar en de dj en verzorgen de uitnodigingen, maar het moet wel in jouw tuin. Als resultaat van het proces bevat de Gebiedsvisie voor de agrarische sector alleen een plus met

betrekking tot de onderzoeken ter versterking van de zoetwatervoorraden en voor zoetwateropvang. Echter worden mogelijkheden hiervoor direct ondergeschikt gemaakt aan wensen van andere partijen (pagina 30). Daartegenover staan er in de visie wel vele wensen/ denkrichtingen van anderen in die nadelig uit kunnen of zullen pakken voor de agrarische sector. Zo komt meermaals de wens naar voren om het Veerse Meer van N2000 Vogelrichtlijn om te zetten naar N2000 Habitatrichtlijn. Dit zal in de toekomst problemen met zich meebrengen zoals bijvoorbeeld aanduiding van stikstofgevoelige natuur. Verder staat er omschreven dat er gestreefd moet worden naar een "natuurlijker watersysteem". In eerdere versies stond als perspectief voor de natuur omgeschreven; "Een algemene verkenning van de knelpunten, oorzaken en mogelijke oplossingsrichtingen voor de verslechtering van de waterkwaliteit is uitgevoerd. Naar aanleiding daarvan zijn uitgebreide maatregelen in het gebied genomen die zorgen voor voldoende verversing van het water en een gedempt getij wat de natuur ten goede komt. Daardoor zijn er weer slikken en is er meer kort gras, wat de vogelstand ten goede komt" Dat dit vooruitlopen is op nog te verrichten onderzoek is meermaals aangegeven. Het onderzoek of de hierboven benoemde maatregelen een positief effect kunnen hebben op de natuurwaarden moet nog gestart worden, maar hier stond de uitkomst alvast opgeschreven. Al het bovengenoemde zijn maatregelen voor de opgave om de waterkwaliteit te verbeteren en kunnen geen doelen op zich zijn. Het kernteam deed lange tijd niets met dit verweer. Pas nadat in de vergadering van 5 juli Rijkswaterstaat het volgende aangaf; "mbt waterkwaliteit: verkenning van 2023 afwachten en dan kijken naar oplossingsrichtingen; nog niet voorsorteren op doorlaat", is dit aangepast. De gevolgen van de wens voor gedempt tij, maar ook van "natuurlijker peil", zal desastreus uitpakken voor de agrarische sector. Deze maatregelen zullen gronden doen vernatten en verzilten. Ik hoop dat bij onderzoek naar oplossingen voor de waterkwaliteit naar alle oplossingsrichtingen gekeken wordt en bij de besluitvorming alle voors en tegens afgewogen worden. In 2004 en 2008 is bij besluitvorming twee maal de kant gekozen van natuur in recreatie, zonder dat de agrarische sector behoed of gecompenseerd is voor de nadelige effecten. In 2004 was dat met de opening van "de Katse Heule" waarna het Veerse Meer en omliggende gronden zout geworden is en in 2008 bij de aanpassing van het peilbeheer waarbij de omliggende gronden in de wintermaanden langer nat blijven, waardoor de bodemkwaliteit veel achteruit gaat. Ik hoop dat deze Gebiedsvisie niet de aanleiding is tot de volgende maatregel die de sector schaadt en de bodem- en grondwaterkwaliteit in gevaar brengt.

In de gebiedsvisie zijn meerdere "aandachtsgebieden" en "beschermingsgebieden" aangewezen. De beschermingsgebieden zijn agrarische gebieden. Over deze beschermingsgebieden is uitvoerig gesproken samen met dhr. Van der Velde en mevr. Monteyne om de agrarische functie te behouden en mogelijkheden voor toekomstige agrarische ontwikkelingen veilig te stellen. Er is een tekst overeengekomen en de intentie dat de gronden allen agrarisch blijven. Omzetten tot natuur zou géén onderdeel van een beschermingsgebied zijn, en eventuele omzetting tot natuur kan alleen op basis van vrijwilligheid van de grondgebruiker. Echter is de tekst hierna nog wat aangepast en aangevuld, waarbij nu gesproken wordt over een "conserverende status". De sector agrarische sector zal altijd blijven innoveren dat wellicht een andere landschappelijke uitstraling geeft, maar alsnog agrarisch gebruik is. Van conserveren kan dus geen sprake zijn. Daarnaast staat tegen de afgesproken intenties in bij beschermingsgebied "de piet" dat dit bedoeld is als 14 hectare nieuwe natuur. Dit is momenteel agrarische grond, en de betreffende grondgebruiker wil dit agrarisch houden. Bij "de Goudplaat" staat vermeld dat omzetten naar natuur de natuurwaarde van het gebied ten goede zal komen, ook hier zien de betreffende grondgebruikers dat niet zitten.

In de "aandachtsgebieden" zijn grote delen agrarische grond opgenomen in zijn totaal ca. 90 ha. Op deze agrarische gronden telt de zogenaamde 30/70 regeling. Deze regeling zorgt ervoor dat bij iedere wellicht goed in te passen toevoeging er drie maal zoveel agrarische grond geconsumeerd zal moeten worden. Dit is een extra en onnodige aanslag op de schaarse ruimte in het gebied. De totstandkoming van de "aandachtsgebieden" is ook een apart/ discutabel traject geworden. Zo

moest er zelf uitgezocht worden wanneer en waar de bijeenkomsten bij de gemeentes waren. Bij eentje ben ik via Facebook achter deze informatie gekomen. Voor de tweede ronde bij dezelfde gemeente moest dit weer via dit kanaal i.p.v. via de verzochte en toegezegde uitnodiging. Oorspronkelijk was het de bedoeling dat de gemeentes hun trajecten synchroon zouden lopen met de Gebiedsvisie. Op een gegeven moment is dit los gelaten en besloten dat alleen begrenzing en opgaves in fase 2 van de Gebiedsvisie vastgelegd zouden worden. Bij de maatschappelijk partners is weinig tot niets bekend wat er zich afspeelde bij de gemeentes. Af en toe veranderde het kaartje, maar inhoudelijk werd en niets gedeeld. De uiteindelijke begrenzing en opgaves zijn ook niet besproken in het BBO. Voor vragen hierover op opmerkingen werd ik verwezen naar de gemeentes. Een open discussie met de maatschappelijk partners hierover was niet mogelijk. Nu is het zo dat het voor sommige agrarisch ondernemers graag in een "aandachtsgebied" opgenomen wilden zijn, deze kunnen hiermee een tweede tak opzetten die buiten de NED valt. Waarom sommige wel erin zitten en anderen niet is bij verschillende gemeentes niet goed gecommuniceerd. Ook zijn er geen gesprekken met de betrokkenen geweest en is hierover nooit openbaar gecommuniceerd. Er werd gezegd dat dit bepaald was met enkele maatschappelijke partners. Er zijn ook gronden van agrarisch ondernemers opgenomen in een "aandachtsgebied" terwijl zij dit juist niet wilden. Als grootste voorbeeld is de gronden aan de Muidenweg/ Oranjeplaatweg. Hierop is door de gemeente Middelburg de volledige contouren van het aandachtsgebied en opgave aangepast aan een pijplijnproject, namelijk "Waterpark Veerse Meer". Het Waterpark is een pijplijnproject, hiermee krijgt het de kans om vóór 1 augustus 2022 de plannen volgens het oude beleid door te voeren. Echter wanneer deze procedure niet afgerond is, moet het gaan voldoen aan de nieuwe Gebiedsvisie. Dit is vastgelegd in Fase 1. Nu is de gemeente Middelburg dus de nieuwe visie aan het aanpassen aan dit pijplijnproject i.p.v. dat de maatschappelijk partners en overheden gezamenlijk kunnen kijken wat hier in de toekomst kan en mag in samenhang met het gehele Veerse Meer. In de 95% versie was de gemeente Middelburg zelfs zo brutaal om een afbeelding van het inpassingsplan van het Waterpark bij dit aandachtsgebied toe te voegen. De gemeente Middelburg schetst onterecht dat er een opgave op deze agrarische gronden ligt om een nieuw landschap te moeten vormen. Er zal inderdaad wat moeten gebeuren binnen de begrenzing van het onafgemaakte park, maar dat de agrarische gronden daarvoor nodig zijn is onzin. Daarbij is éézijdig besloten om het vliegveld uit de gebiedsvisie te houden. Het vliegveld (de eventuele draaiing daarvan) heeft echter wel een grote impact op de Gebiedsvisie. Het is raar om het Waterpark en de omgeving ervan wél in de Gebiedsvisie mee te nemen, maar het invloedrijke vliegveld anderzijds weer niet.

Met het ondertekenen van de Gebiedsvisie Veerse Meer word indirect ook ingestemd met de onderliggende beleidstukken. Eén hiervan is de nog niet afgeronde Ontsluitingsvisie Veerse Meer Zuid. Deze Ontsluitingsvisie zal een grote invloed hebben op de beleving van het gebied, maar ook op de kwaliteit van wonen en werken. In het rapport van fase 1 van de Ontsluitingsvisie word er veelvuldig gesproken over campers en caravans, maar landbouwverkeer is hier niet in meegenomen. In de nu beschikbare informatie (fase1 en een presentatie over fase 2)lijkt het dat er geen rekening gehouden wordt met landbouwverkeer. Zo zal de dijk bij Kwistenburg afgesloten gaan worden voor motorvoertuigen, dat resulteert in dat landbouwverkeer dat niet door Wolphaartsdijk kan (alles breder dan ca. 2,3m) 2 kilometer extra moet rondrijden bovenop de 3,2 kilometer dat de huidige route rond het dorp is. Daarnaast wilt men de Muidenweg afwaarderen van 80km weg naar 60km en daarbij iedere kilometer snelheidsremmers aanbrengen. Deze weg word nu vaak gebruikt om de smalle polderwegen in de achterliggende polders de vermijden, waardoor deze polderwegen goed te gebruiken zijn door fietsen en wandelaars. Uiteraard is hierop gereageerd, maar de projectleiders willen het eindrapport niet in concept aanbieden aan de deelnemers van de Gebiedsvisie. Het eindrapport zal in september direct naar de Gemeenteraden en Provinciale Staten gaan, het is dus

voor ons afwachten of er iets met de inbreng gedaan word. De uitslag van dit traject is dus nog niet bekend, maar hiervoor werd dus ook mede getekend in de intentieovereenkomst.

Uiteindelijk bevat de Gebiedsvisie Veerse Meer een kleine plus voor de agrarische sector, maar daartegenover staan een groot aantal minnen en vraagtekens. Dit is uiteindelijk de reden waarom het AJK de intentieovereenkomst niet getekend heeft. De gebiedsvisie lijkt niet goed in balans te zijn met de verschillende belangen.

Vervolgproces

Tijdens het laatste BBO (8 september) heeft dhr. Van der Velde aangegeven dat voor het vervolgtraject (actieprogramma) van de Gebiedsvisie Veerse Meer het niet ondenkbaar is dat de ondertekenaars van de intentieovereenkomst niet willen dat degenen die niet ondertekend hebben nog langer meepraten. Deze keuze zal volgens dhr. Van der Velde aan de ondertekenaars overgelaten worden. Echter geen van de agrarische partijen heeft nu getekend. Dit zou dus kunnen betekenen dat deze sector straks uitgesloten wordt van het maatschappelijk debat, omdat zij niet willen tekenen voor een visie waar zij op de huidige inhoud niet achter staan.

Wij als AJK willen graag in gesprek blijven en meewerken om een goede gebiedsvisie tot ontwikkeling te brengen, maar dan moet er wel recht gedaan worden aan het belang dat onze sector heeft in het gebied. De sector zal blijven innoveren en hiervoor vragen wij dan ook de ruimte.

Wij hopen dan ook dat de Gebiedsvisie Veerse Meer aangepast wordt zodat wij ook in het verdere proces onze mening en input kunnen geven.

Graag verwijzen wij naar de memo's die de agrarische partijen opgesteld hebben voor de groene tafel

Met vriendelijke groet,

Bijlage 1: De Kansen en knelpunten vanuit het perspectief van de ZAJK/ AJK voor de landbouw binnen de gebiedsvisie Veerse Meer

Naar aanleiding van gesprekken met verschillende ondernemers in het gebied zijn er twee grote en een aantal andere pijnpunten opgevallen.

Het kleiner worden van het areaal landbouwgrond in de regio is een zeer groot knelpunt voor de in het gebied aanwezige ondernemers. Langs verschillende kanten wordt er een aanslag gedaan op de beschikbare grond en de verkaveling hiervan. Het omzetten van landbouwgrond tot recreatie, wegen en natuur berokkenen de sector schade. Rondom het Veerse Meer ligt zéér goede landbouwgrond en is tevens ook een van de duurste stukken in Nederland. We spreken hier over hoogwaardige landbouwgrond dat geschikt is voor hoogwaardige producten zoals pootgoed en zaden. Bedrijven kunnen moeilijk uitbreiden of bij areaalverlies vervangende grond vinden door de eilandstructuren. Als agrarisch ondernemer op de Bevelanden of Walcheren kan je moeilijk grond betelen op Zeeuws-Vlaanderen, Schouwen-Duiveland of Tholen. Bij voorgaande generaties werd dit probleem “opgelost” door een ondernemer te verleiden om op een nieuw stukje Nederland te gaan ondernemen. Deze tijden zijn helaas verleden tijd en vragen dus om meer bewustwording van de waarde van de beschikbare landbouwgrond. Inkrimping van het landbouwareaal zal de grondprijzen verder doen stijgen en het toekomstperspectief voor (jonge) ondernemers sterk verslechteren. Indien er voor nieuwe ontwikkelingen, met als enige uitzondering van het realiseren van een tweede tak door een agrarisch ondernemer, landbouwgrond verloren gaat zal er gekeken moeten worden waar er in het gebied nieuwe landbouwgrond gerealiseerd kan worden ten grote van eenzelfde of groter areaal als dat er onttrokken word.

Grote zorgen zijn er ook over de vrijheid die je als ondernemer hebt indien er landbouwareaal of bedrijfsgebouwen binnen de visie vallen. Toekomstbestendig en duurzaam ondernemen valt of staat bij de vrijheid die je als ondernemer hebt om in te spelen op veranderingen. De gebiedsvisie Veerse Meer mag op geen enkele wijze aan deze vrijheid tornen. Het is moeilijk om voor iedere ondernemer alle behoeftes te benoemen, zeker als je bedenkt dat de gebiedsvisie gaat over waar we in 2030 zouden moeten staan. Bij het opstellen van de vorige gebiedsvisie was men ook niet bewust van de uitdagingen waar de agrarische sector vandaag de dag voor staat. Omdat niet alle behoeftes nu te overzien zijn willen we uitgaan van een aantal basisprincipes.

Algemene basisprincipes:

- De visie mag geen enkele (extra) beperkingen opleggen op wat momenteel binnen het huidige bestemmingsplan kan.
- De visie mag geen enkele (extra) beperkingen opleggen op wat momenteel binnen de regelgeving (Nederlandse en Europese wetten van toepassing) voor de landbouw kan.
- De landbouw is een sector onderhevig aan frequent veranderende regelgeving. Het is noodzakelijk dat ondernemers in deze sector de ruimte hebben om snel in te spelen op deze veranderingen. Deze visie mag geen beperkingen opleggen op de ontwikkelingsmogelijkheden van de landbouw. Bouwmogelijkheden mogen bijvoorbeeld niet beperkt worden in hoogte, uitbreiding bouwvlakken etc.

Momenteel zijn er ook nog een aantal knelpunten waar duidelijk kansen liggen in de gebiedsvisie. Een knelpunt in wording is de verkeersdoorstroming en de verkeersveiligheid. De brug bij het Katse Veer is een obstakel dat het landbouwverkeer grote delen van de dag lam legt. Bij opening van de brug word de parallelweg afgesloten en als hoofdbaan van de N256 gebruikt. Het landbouwverkeer

wordt dan tijdelijk onmogelijk. Deze situatie vraagt duidelijk verbetering. Daarnaast is het afwaarderen van 80 km wegen een absolute no-go. Door de aanwezigheid van deze wegen worden kleine polderwegen ontlast en blijven deze kleine polderwegen ook nog bruikbaar voor fietsers en wandelaars. Het meest concrete voorbeeld is de plannen om de Muidenweg af te waarderen. Deze weg wordt veelvuldig gebruikt voor transport van landbouwproducten over de wat grotere afstand. De laatste jaren is door de toegenomen omvang van de landbouwmachines deze weg een steeds vaker gebruikte route geworden. De kortere route over kleinere polderwegen is niet meer te begaan met hedendaagse machines. Twee landbouwmachines kunnen elkaar hier niet passeren en ook voetgangers en fietsers passeren dient uiterst voorzichtig te gebeuren. De Muidenweg is wel geschikt om dit verkeer aan te kunnen zonder te stoppen en heeft dan ook bij velen de voorkeur. Het heeft als het ware de functie van rondweg voor de achterliggende polders. Afwaardering van de Muidenweg of het aanbrengen van obstakels zal de druk op wegen waar nu fietsers en wandelaars nog gebruik van maken vergroten en een onwerkbaar situatie creëren voor de agrarische sector. Het verbaast ons dan ook dat de Muidenweg in 2017 uit het “Kwaliteitsnet Landbouwverkeer Zeeland” verdwenen is zonder medeweten van de betrokkenen. Gezien de te verwachten ongewenste effecten verwachten wij dan ook dat dit hersteld wordt. In het algemeen zou er meer aandacht moeten zijn om rondwegen en wegen in het buitengebied vrij te maken van obstakels. Nieuw aan te brengen obstakels moeten sowieso van tafel.

Een groot knelpunt voor zowel landbouw als natuur is dat de aanwezigheid van zoet water onder druk staat. Om te beginnen zullen de nu al aanwezige zoetwaterbellen ten alle tijden behouden en beschermd dienen te worden. Verder zien wij kansen in de gebiedsvisie om ontwikkelingen, om de zoetwatervoorziening te verbeteren, soepeler doorgang te geven. Wij zien mogelijkheden in ondergrondse zoetwaterberging d.m.v. zoetwaterbellen bij een neerslagoverschot te vullen, bovengrondse waterbassins aanleggen en meer vrijheid in peilopzet voor de agrarisch ondernemers om meer water vast te houden. Medewerking bij de benodigde goedkeuringen en vergunningen van de betreffende instanties die ook aan tafel zitten bij de gebiedsvisie zouden het realiseren van zoetwaterberging versoepelen en versnellen. Verder is er ook nog een kans in grootschaligere verbetering van de zoetwatervoorziening doormiddel van het Veerse Meer weer af te sluiten van de Oosterschelde. In 2004 is het Veerse Meer van zoetbrak water overgegaan naar zout, wat nadelige gevolgen heeft gehad voor de landbouw en delen van de natuur. Afsluiting van de “Katse Heule” zal dit proces weer langzaam ongedaan maken.

Rondom het Veerse Meer bevinden zich ook vele schadeveroorzakers. Oogsten worden bedreigd door vraatschade, bodemverdichting, ziekteverspreiding, verspreiding van onkruidzaden en zaden die uit de grond gehaald worden door deze schadeveroorzakers. Er zal met oog voor duurzamere teelt meer aan deze schadeveroorzakers gedaan moeten worden. Hierbij zal ook gekeken moeten worden bij natuurbeherende organisaties dat zij hun gebieden inrichten om schadeveroorzakers op te vangen. Bij opgelopen schade van één of meerdere schadeveroorzakers zal ook een overzichtelijker, eenvoudiger en eerlijkere procedure gehanteerd moeten worden dan de huidige praktijk. Vergoedingen zouden meer gericht moeten zijn op de daadwerkelijke derving.

Voor de toekomst zal er in de landbouw steeds verder ingezet worden op verschillende manieren van precisielandbouw. Eén van de opkomende ontwikkelingen is het gebruik van drones in de landbouw. Momenteel worden drones voornamelijk nog ingezet voor monitoring en het vergaren van data, maar ook bewerkingen met drones behoren tot de mogelijkheden. Deze kans voor een duurzamere en efficiëntere landbouw zal absoluut niet geremd mogen worden door de gebiedsvisie. Bij de verplaatsing en draaiing van de baan van “Vliegveld Midden Zeeland” zal dan ook aandacht moeten zijn voor de effecten op het inzetten van drones. Iedere agrariër die in het gebied van de

hoogtebependingen valt zal op de hoogte gesteld moeten worden. Verder zal er ook gekeken moeten worden hoe in de toekomst schade door vogels aan deze apparatuur vergoed gaat worden.

In de agrarische sector is de trend gaande dat de kosten voortdurend toe blijven nemen en de (financiële) opbrengsten min of meer gelijk blijven. Voor de toekomst is voor de meeste landbouwbedrijven verbreding noodzakelijk. Afhankelijk van de individuele situatie van een landbouwbedrijf zien we de volgende kansen:

- groenvoorziening
- minicamping
- Kleinschalige recreatieve ontwikkelingen tot 50 eenheden, mits landschappelijk goed ingepast.
- Zonne-energie
- Windenergie
- reparatie/onderhoud
- installatie
- stalling
- dagrecreatie
- zorgboerderij
- kinderopvang